

TRADICIJA

Šta je tradicija?

Riječ tradicija na latinskom jeziku znači predati, prenositi. Tradicija nastaje kad ljudi razmišljaju i dogovore se da treba živjeti na određeni način. Na primjer, postoji tradicija gostoprimstva, pjevanja na određeni način, ali postoji tradicija probadanja tijela iglama, tradicija obreda zaštite od zlih duhova, i slično. Više puta ponovljene prakse, običaji i vjerovanja postaju tradicija.

Sigurno je da svaki narod ima tradicionalne vrijednosti koje su njihova lična karta, po kojima ih prepoznamo. Tradicija ima kulturnu vrijednost. Ali lako je primijetiti da ono što se ljudi dogovore da rade može da bude dobro, ali može da bude i loše. Ma koliko dugo se praktikuje neko ponašanje koje Bog ne odobrava, to ga neće pretvoriti u ispravno. Odlika tradicije je da ne želi da napreduje. Tradicija je zapravo konzervans za ljudske ideje i namete koji ih drži u određenim okvirima.

Tradicija ne trpi nezgodna pitanja. Tradicionalna „istina“ se prihvata bez razmišljanja, to je zapečaćena odluka da se vjeruje onako kako se vjeruje bez obzira na posledice.

Da li religija može da nastane tako što jedan narod razvija kroz generacije ideju o Bogu? Može. Ali da li je ta tradicija ispravna? Možda jeste, možda nije. Ljudi nisu apsolutni kriterijum šta je istina. Logika nam govori da religija treba da nastane tako što Bog otkrije istinu ljudima, a ljudi koji prihvate Božje otkrivenje počnu da žive po toj istini.

Gdje je istina?

Ako tražimo istinu, moramo da budemo spremni da je prihvatimo bez obzira da li nam se ta istina sviđa ili nam se ne sviđa. Ako želimo

istinu, onda treba da budemo spremni da se mijenjamo ako otkrijemo da je naš život u suprotnosti sa istinom.

Upravo zbog toga što ljudi često ne žele da se mijenjaju, mnoge istine su proglašene za laž, a mnoge laži proglašene su za istinu. Međutim, bez obzira koliko dugo se neka laž smatra za istinu, vrijeme neće promijeniti činjenicu da je to ipak laž. Bez obzira koliko ljudi neku laž smatraju za istinu, laž nikad neće postati istina zato što u nju vjeruje mnogo ljudi. Vjerovanje većine nije mjerilo istine. Dužina vjerovanja u neka tvrđenja i broj generacija koje su u nešto vjerovala, neće učiniti da ta tvrđenja postanu istina. Šta je mjerilo istine?

Da li možemo da vjerujemo ljudima?

Ljudi često griješe u svojim stavovima. Ljudi često mijenjaju svoje stavove o određenim pojavama i ponašanjima, čak i naučnici. Iz toga možemo da zaključimo da je ljudsko mišljenje nedovoljno pouzdano da bi smo tvrdili da je nešto istinito.

Ljudi su nepostojani, ljudi ne znaju sve. Ljudska čula ne registruju sve pojave oko nas (ne čuju iznad 20.000 Hz ni ispod 16 Hz; ne vidimo mikrosvijet i makrosvijet, i sl.), i često pod utiskom čula donosimo pogrešne zaključke (npr. trik mađioničara nam izgleda kao čudo). Zato ljudi nisu autoritet za provjeru istinitosti.

Ljudi imaju slobodu izbora i zato često i kada znaju istinu postupaju suprotno od te istine. Mudrost je znati istinu i živjeti u skladu sa istinom. Ludost je znati istinu a postupati suprotno od istine. Na primjer, ljekar zna da su duvan i alkohol štetni, ali ipak puši i pije; laik za medicinu čuje od ljekara da su duvan i alkohol štetni i mudro sprovede tu istinu u život, to jest ne puši duvan i ne pije alkohol. Dakle, ljudi ne mogu da budu autoritet za određivanje šta je istina i zato što se ponašaju iracionalno, suprotno znanju koje imaju.

Ljudi koji znaju istinu iz različitih sebičnih razloga lažu da bi sebi

obezbijedili neku korist. Ljudi lažu da bi izbjegli odgovornost za grešku, da bi zaradili na pijaci, da bi zadobili naklonost drugog pola, da bi napredovali na poslu... Pošto su ljudi problematična bića sa aspekta morala i istinitosti, jer lažu i kada znaju istinu, onda ljudima ne možemo vjerovati.

Ljudi ne mogu da budu autoritet za određivanje istine i zato što im često ponos i oholost (zbog visokog mišljenja o sebi, zbog svoje titule, obrazovanja, ranijih uspjeha...) pomute razum, pa ne žele da priznaju da su pogriješili, da ne znaju istinu. Čak i kad im se objavi istina, oholi ljudi često postaju progonitelji nosioca istine, zato što smatraju da ih on ugrožava (njihov položaj, ugled, šta će drugi ljudi misliti o njima...).

Dakle, ljudi ne znaju sve; ljudi griješe i ispravljaju svoje stavove; ljudi su iracionalni i kad znaju istinu jer je ne slušaju, ne žive po njoj; ljudi lažu i kada znaju istinu; ljudi odbacuju istinu ako je iznosi osoba koju smatraju nižom od sebe.

Apsolutna istina

Ipak, iako smo mi ljudi svjesni svoje ograničenosti u razumijevanju svijeta oko nas, u nama postoji ideja da postoji apsolutna istina. Nešto unutar nas govori nam da postoji istina u kojoj nema ni jedne laži, ni jednog pogrešnog vjerovanja. Isto tako, svjesni smo da istina ne može da postoji sama po sebi. Istina je uvijek vezana za neko biće. Istina mora da se razume, što znači da biće koje zna istinu mora da bude razumno i inteligentno. Istina podrazumijeva da mora postojati mudro biće koje će znati istinu i postupati u skladu sa istinom koju zna.

Dakle, ljudi u svojoj svijesti imaju ideju da postoji apsolutna istina, i ta istina mora biti povezana za neko biće, za neku osobu. Biće koje apsolutno sve zna, Biće koje ne griješi, Biće koje živi po apsolutnoj istini, Biće koje nije oholo iako sve zna, to Biće zovemo Bog.

Kada ne bi postojao Sveznajući, Nepogrešivi, Postojani, Ljubazni

Bog, onda ljudi ne bi mogli da u svom umu stvore ideju o apsolutnoj istini. Ljudi ne bi težili apsolutnoj istini, pravdi i ljubavi ako nisu nekad u svom postojanju bili sa takvim Bićem. Gdje bi našli uzor, kako bi izmislili taj pojam? Činjenica da ljudi imaju u svojoj svesti ideju o apsolutnoj istini pokazuje nam da postoji uzor, Bog čija je sjenka apsolutna istina, istina za kojom teži svaki iskreni čovjek koji želi da riješi suštinske probleme u svom životu (bol, patnju, bolest, smrt...).

Dakle, čovjek nije kriterijum istine, Bog je kriterijum istine. Bog koji ima apsolutno znanje objavljuje ljudima šta je istina. Ljudi mogu da budu samo prenosioci Božje istine. To podrazumijeva da ljudi ne smiju ništa da dodaju istini koju je objavio Bog, jer postoji mogućnost da dodaju svoje pogrešno mišljenje koje će da obezvrijedi cijelu istinu. Jedna laž u 50 istina pretvoriće sve u laž. Zato vrijednost ima samo ono što je objavio Bog, bez ljudskih primjesa.

ISTINA + NAJMANJA LAŽ = LAŽ

Ljudska „istina“ i Božja istina

Isus je rekao: „Spoznaćete istinu i istina će vas izbaviti.“ (Jovan 8:32) Međutim, danas ima mnogo religija koje pod pojmom istina podrazumijevaju potpuno različite stvari (kao i pod pojmom pravda, ljubav, dobrota, i sl.). To znači da u svijetu danas ima mnogo religija koje imaju primjese ljudskih ideja. Te ljudske „istine“ obezvrijedile su religiju u očima mnogih ljudi, pa je danas ateizam veoma prisutan. Vjerskim fanatizmom đavo pokušava da učini religiju odbojnom za prosječne ljude. Ipak, to što mnogi ljudi imaju pogrešna vjerovanja, to ne znači da ne postoji jedno pravo vjerovanje koje je objavio pravi Bog. Pošto postoji pravi, istiniti Bog, onda je jasno da On može da sačuva istinu u izvornom obliku i da istinu saopšti ljudima.

Bog nije ograničen da mora preko posrednika da objavljuje istinu. Međutim, svi mi ljudi živimo u buntu protiv Boga, i naši karakteri se mnogo, mnogo razlikuju od Božjeg karaktera. Ljudi u grijehu ne mogu

da podnesu prisustvo Božje svetosti, čistote Božjeg karaktera, pa je Bog istinu objavljivao preko određenih ljudi, kojima se pojavljivao na način koji su mogli da podnesu. Ti ljudi su bili prenosioci Božje istine a ne autoriteti kojima treba vjerovati, niti tumači istine. Kad ljudi brane neku tradiciju, nešto što Bog nije rekao, onda su agresivniji nego kad brane istinu, jer ne mogu da racionalnim argumentima objasne zašto smatraju da su u pravu. Neki više cijene ljude koji prenose Božju istinu nego Boga koji je objavio tu istinu.

Istina koju je Bog objavljivao preko ljudi je jednostavna, lako shvatljiva. Postoje istine koje su ljudima nedostupne zbog ograničenosti naše moći razumijevanja. Na primjer: kako to da je Bog svuda prisutan? Kako je Bog stvarao svijet? Kako je Isus Hrist utjelovljen? Kako je Hrist vaskrsao? Mi ne razumijemo mehanizme kako se to dešava, ali možemo i dalje da imamo povjerenje u Boga. Mnogo je važnije da znamo da nam Isus svojim vaskrsenjem garantuje da ćemo i mi vaskrsnuti i dobiti vječni život, nego da znamo mehanizam kojim Bog vraća mrtve u život.

Izopačenje religije nastaje kada ljudi žele da budu religiozni zbog tereta svoje krivice, ali i dalje žele da žive u određenim grijesima. Zato ljudi stvaraju religije koje tolerišu grijeha da bi umirili nečistu savjest, i obezbijedili prihvatanje od drugih ljudi. Kada lažni vjernik koji ne želi da ostavi grijeh dođe u dodir sa nosiocem Božje istine, on izbjegava da s njim govori, vrijeđa ga, pa čak i fizički napada. Na primjer, Isusa Hrista su progonili i osudili iako je pomagao, liječio, hranio, činio samo dobro i ispravno tumačio Sveto Pismo. Osudili su ga na smrt sveštenici i obrazovani ljudi, koji su u očima naroda izgledali kao najpobožniji. Ali jedno je vjerovati u istinu, a drugo je živjeti po istini.

Mnoštvo religija je zasnovano na tome kako ljudi zamišljaju Boga. Prava religija je zasnovana na tome kako se Bog objavio čovjeku.

Zašto su važne istine zapisane?

Prvi ljudi koje je Bog stvorio bili su veoma inteligentni, jer su iz Božjih ruku izašli savršeni. Lako i tačno su mogli da pamte, pa nije bilo potrebno da se istina zapiše.

Posle pada u grijeh (protivljenja Stvoritelju), inteligencija čovjeka je opadala, ali je još uvijek bila dovoljna da se istina zna bez zapisivanja. Međutim, posle Potopa došlo je do naglog pada životnih funkcija i sposobnosti čovjeka, zbog drastičnih promjena u prirodnom okruženju. Životni vijek se postepeno ali drastično smanjivao (od preko 900 godina života prije Potopa, Sim je živio 600 godina; 3 generacije oko 440 godina; pa oko 200 godina; a danas oko 70 godina). Logično je da je i u pogledu inteligencije došlo do velikog pada. Ljudi su pamtili neprecizno, zaboravljali su, pa je postalo potrebno da se istina zapiše.

Danas ima mnoštvo knjiga koje razne religije smatraju nadahnutim od Boga. Mnoge od tih knjiga predstavljaju Boga onako kako ga grešan čovjek zamišlja: sudija, osvetnik, pun gnjeva, nemilosrdan – Bog bez prave ljubavi. Drugi ga opet zamišljaju kao Boga koji će sve da oprostí svima, bez obzira da li u ljudima postoji želja da se pokaju, prestanu da čine zlo i vrate Bogu – zamišljaju Boga koji nije pravedan. Neke religije zamišljaju Boga sa osobinama koje više odgovaraju Sotoni, „boga“ koji laže, krade, koji je istovremeno i dobar i zao, kao u istočnjačkim religijama.

Lažni vjernici su izmislili onakve bogove kakvi su i oni sami, sa osobinama koje oni imaju. Izmislili su „boga“ koji toleriše njihove grijehе, a religija im je služila u sebične ciljeve. Prave vjernike su proganjali.

Međutim, pravi Bog nije odraz čovjekovih misli, pogotovo ne grešnih misli. Karakter pravog Boga je u suprotnosti sa karakterom čovjeka. Zato čovjek nikad ne bi izmislio Boga koji ga stalno opominje da ne krade, ne laže, ne čini preljube, ne mrzi; nego da voli neprijatelje, poštuje roditelje, pomaže svima i da voli Boga. Takav Bog je opisan samo u Svetom Pismu – pravedan i milostiv u isto vrijeme. Pravedan

je jer ne prašta krivome koji se ne kaje, a milostiv je jer je dao svog Sina da umre umjesto nas, umjesto da mi primimo presudu za kršenje Božjih zapovijesti. Čovjek nikad ne bi izmislio takvog Boga koje će stalno da ga opominje da je grešnik, i da ga poziva da se pokaje. Upravo zato je Biblija napadana sa svih strana, jer postoji i đavo koji ne želi da saznamo istinu.

SVETO PISMO JE BOŽJA RIJEČ KOJA NAM JE OBJAVLJENA.
BIBLIJA SADRŽI ISTINU KOJU BOG ŽELI DA ZNAMO.

Čuda Biblije

Dokaz da je Biblija inspirisana je i čudesan način na koji je sačuvana. Jevreji su je prepisivali slovo po slovo. Kopija je morala da ima isti broj slova u svakom redu, isti broj redova na svakoj strani. Kopija na kojoj je nađena greška se uništavala.

Tradicionalne crkve su sprječavale vjernike da čitaju Sveto Pismo. To su pravdali izgovorom da Bibliju imaju pravo da čitaju i tumače samo sveštenici. Inkvizicija i crkveni vojnici su proganjali sve koji su Sveto Pismo posjedovali, čitali ili nudili drugima. Ali ni pod prijetnjom smrću, ni pod surovim progonstvom, Biblija nije uništena, niti u potpunosti sklonjena od ljudi.

Crkve su takođe zabranjivale prevođenje Biblije na maternji jezik. Ako neko živi po istini koju je Bog objavio u Svetom Pismu, takav nikad ne bi zabranio da ga narod čita. Svako ko progoni ljude koji ističu autoritet Svetog Pisma na taj način pokazuje da ne živi u skladu sa istinom koju je Bog objavio. Jer da živi u skladu sa Božjom istinom, istina iz Biblije kada se otkrije, ne bi mogla da mu naudi. Samo ljudi koji ne žele da se pokore Bogu i Božjoj istini brane citiranje Biblije i progone vjernike koji su vjerni Bogu.

Izopačenja Božjih poruka

Bog je svoju pisanu poruku (Sveto Pismo) objavio jevrejskom narodu – Izraelu. Trebalo je da Jevreji žive po istini koja im je objavljena. Blagoslovi koje je Bog izlivao kada su živjeli po Njegovoj volji bili su poziv ostalim narodima da ostave svoj način života i izaberu Božje savjete i pomoć. Međutim, Jevreji su uz Sveto Pismo pridodali mnogo detaljnih propisa i pravila koje nije objavio Bog. Njihova želja je možda bila da budu još pobožniji, ali su postali kruti i agresivni prema svima koji se ne slažu sa njima. Uvijek kada čovjek pokuša da mijenja sebe ili druge ljude, umjesto da dopusti Bogu da Bog to učini, rađa se fanatizam koji je prepoznatljiv po agresivnosti i izopačenom karakteru „vjernika“.

Isto tako, Božji narod je u dodiru sa drugim narodima poprimao razna vjerovanja okolnih naroda i uključivao ih u religiju koju su dobili direktnim Božjim otkrivenjem. Tako je i danas vrlo česta situacija pomiješane ispravne religije sa lažnom, kao što je opisano u Bibliji: „Služili su i Gospoda, ali su se klanjali i svojim bogovima prema običajima naroda iz kojih su bili odvedeni u izgnanstvo. Sve do današnjeg dana oni se drže starih običaja. Ne služe Gospoda i ne postupaju prema njegovim odredbama i njegovim naredbama, niti prema zakonima i zapovijestima koje je Gospod dao... Ali oni nisu poslušali, nego su se držali starih običaja. Tako su ti narodi služili Gospoda, ali su služili i svojim rezbarenim likovima. Njihovi sinovi i njihovi unuci sve do današnjeg dana čine sve kako su činili i njihovi praočevi.“ 2. Carevima 17:33,34,40,41

Isus Hrist i tradicija

Hristos je kritikovao tradiciju. Govorio je da postoji veliki nesklad između Božjih objava i ljudskih propisa i tumačenja, ma koliko se ti propisi ljudima činili ispravnim. Tradicija koju su pisali ljudi donosi pogrešnu sliku o Bogu, o našem stanju, i načinu kako da se spasemo.

„Tada iz Jerusalima k Isusu dođoše neki fariseji i učitelji zakona i upitaše: ‘Zašto tvoji učenici krše predanje starješina? Ne peru ruke prije jela!’ ‘A zašto vi kršite Božiju zapovjest zbog svog predanja?’ upita Isus njih. ‘Jer, Bog je rekao: Poštuj oca i majku, i: Ko prokune oca ili majku, neka se pogubi. A vi govorite: Ko kaže ocu ili majci: Sve čime bih ti mogao pomoći, dar je Bogu – taj ne treba da poštuje svoga oca. Tako ste, zbog svog predanja, obesnažili Božiju riječ. Licemjeri! Isaija je dobro o vama prorokovao kad je rekao: Ovaj narod mi se približava svojim ustima, i poštuje me usnama, ali srce mu je daleko od mene. Uzalud me poštuju, učeći zapravo ljudske zapovjesti.’“ (Matej 15:1-9; Marko 7:3-13)

Šta je za Isusa Hrista bio autoritet istine? Isus je citirao samo Sveto Pismo kao autoritet istine. Nije citirao apokrifne, ni sveštenike, ni teologe, nego je samo citirao Božju objavu u Bibliji. Isusova česta rečenica bila je: „Pisano je...“. Tako nam je stavio jasno do znanja da svi drugi spisi ne nose pečat Božje istine. Hristos se odbranio od Sotoni-
nih napada stalno citirajući Sveto Pismo. To je uputstvo i za nas kako da se držimo istine. Ovdje takođe treba biti oprezan, jer je i Sotona kušao Hrista citirajući Sveto Pismo, ali pokušavajući da pridoda nešto što ne stoji ili izvorne smisao Božjih objava. Istim metodama služe se i oni kojima Božja Riječ nije autoritet ali nastoje da pomoću nje pridobiju ljude za svoje ciljeve ili ih odvrate od istine.

Tradicija danas

Danas pod pojmom tradicija mnogi vjernici podrazumijevaju pisanu i usmenu tradiciju. Pod pisanom tradicijom ne podrazumijevaju samo Sveto Pismo već i druge spise (predanje, spisi crkvenih otaca, žitija).

Apostoli nisu u prvih 20 godina pisali jevanđelja ni poslanice koje su u Bibliji. Ono što su vidjeli u vezi sa Isusom Hristom, Njegove riječi, djela, vaskrsenje, prenosili su usmeno. Javno su govorili da su svjedoci

svih tih događaja, i ljudi su se pokoravali Bogu. Jasno je da je usmena tradicija nastala prije pisane tradicije. Ali da li je istina i ono što su ljudi usmeno prenosili, a kasnije apostoli nisu zapisali u spisima Novog Saveza?

Da li je usmena tradicija istinitija od pisane zato što je ranije nastala? Neki kažu da je usmena tradicija ispravnija zato što su apostoli za tih 20 godina mogli da zaborave šta su vidjeli, a oni koji su to odmah zapisali sačuvali su to od zaborava. Oni zaboravljaju da je Bog objavio istinu preko ljudi (proroka i apostola), i da je *Bog nadahnuo* pisanje Svetog Pisma. Bogu je u interesu da nam objavi čistu istinu, i Bog ne bi dopustio da nešto netačno uđe u Sveto Pismo. Da ste vidjeli Isusovo vaskrsenje, ili neko Isusovo čudo, ili čuli Isusove riječi, da li biste mogli da to zaboravite?

Posle Isusovog vaskrsenja, apostoli su vjerovali da će se Isus brzo vratiti da spase Bogu vjerne ljude, i da učini kraj grijehu. Zato ništa nisu zapisivali. Svako je mogao da ih pita šta je istina. Međutim, mnogi ljudi su počeli „da uče drugačije“ od apostola, da „javljaju drugo jevanđelje“, pa su apostoli shvatili da radi očuvanja istine moraju da zapišu događaje čiji su svjedoci bili.

Zbog izopačavanja usmene tradicije, apostol Pavle je pisao: „Čudim se da se tako brzo odvrćate od poziva Hristovom blagodaću na drugačiju dobru vijest. Ali druga ne postoji. Postoje samo neki koji vas zbunjuju i žele da izopače dobru vijest o Hristu. Ali čak i kad bismo vam mi, ili kad bi vam anđeo s neba objavio drugačiju dobru vijest od one koju smo vam već objavili, neka bude proklet. Ono što smo već rekli, to i sada ponavljam: Ko god vam objavi drugačiju dobru vijest od one koju ste već prihvatili, neka bude proklet. Zaista, da li ja sada pokušavam da pridobijem ljude ili Boga? Ili nastojim da ugodim ljudima? Kad bih još uvijek ugađao ljudima, ne bih bio Hristov sluga. Jer vam napominjem, braćo, da dobra vijest koju sam objavio nije od čovjeka, jer je nisam primio od čovjeka niti me je neko učio o njoj, već kroz otkrivenje Isusa Hrista.“ (Galatima 1:6-12)

Apostol Pavle kaže da čak i kad bi apostoli govorili drugačije od onoga kako su javili, ne samo da im ne treba vjerovati, nego bi na njima bilo i prokletstvo. Čak i kad bi anđeli govorili suprotno, to ne bi bila vijest od Boga. Pavle nije izmislio to što govori, nego je istinu dobio otkrivenu direktno od Isusa Hrista.

U ovim tekstovima u grčkom rukopisu javlja se „paradosis“, što znači predanje, tradicija. Ta grčka riječ stoji i u Mateju 15. glava gdje Isus govori o tradiciji. Pavle upozorava: „Pazite da vas neko ne odmami filozofijom i praznom prevarom, prema ljudskoj tradiciji, na načelima ovog svijeta, a ne po Hristu.“ (Kološanima 2:8) „Zato, dakle, braćo, budite nepokolebljivi i držite se predanja kojima ste bili poučeni, bilo riječima bilo našim pismom.“ (2. Solunjanima 2:15) Ono što su ljudi naučili riječju odnosi se na usmeno predanje koje su iznosili apostoli, kao direktni svjedoci tih događaja. Usmeno predanje koje bi došlo od nekoga ko prepričava događaj bilo bi iskrivljeno.

Napravite ovakav test: neka 5 vaših prijatelja izađe iz sobe, i onda neka uđe samo jedan. Ispričajte mu priču punu detalja od samo 5 minuta. Onda neka uđe drugi prijatelj, a prvi neka mu prepriča ono što je zapamtio. Drugi neka ispriča trećem, treći četvrtom, i četvrti petom. Već posle prvog priča je dobila drugi izgled, a ono što će peti da ispriča često se i suštinski razlikuje od originalne priče. Probajte!

Svjedok događaja ne može da ima nasljednika koji će apsolutno istinito da zna sve o Hristu. Naslednik svjedoka, kada svjedok više nije živ, mogu da budu samo spisi tog svjedoka. Apostoli su svjedoci događaja vezanih za Hrista, a nasljednik apostola su njihovi spisi – Novi Savez.

Šta kažu apostoli?

I apostol Petar prvo ističe da je Biblija najpouzdanija proročka riječ, da je dobro paziti na nju kao na vidjelo koje svijetli u tami (2. Petrova 1:19-21), a zatim upozorava na lažne proroke i lažne učitelje

koji unose razorne jeresi, koje su očigledno u suprotnosti sa Svetim Pismom (2. Petrova 2:1).

Jevreji su na sudu optužili apostola Pavla da je kolovođa jeresi iz Nazareta, ali im je Pavle odgovorio da nije jeretik jer služi Bogu otačkome, i vjeruje sve što je napisano u zakonu i u prorocima, i ima nadu da će Bog vaskrsnuti mrtve pravednike i grešnike (Djela 24:5,14,15). *Drugom prilikom, apostol Pavle je rekao da je on bio jeretik dok je bio farisej (Djela 26:5), dakle dok je ljudsku tradiciju stavljao ispred Svetog Pisma kao autoritet istine.* Pavle je naglasio da jeretici neće ući u Božje Carstvo (Galatima 5:19-21), i da će pojava jeresi pokazati ko su pošteni vjernici (1. Korinćanima 11:19). Pavle je naglasio da vjernici treba da budu „nazidani na temelju apostola i proroka, gdje je kamen od ugla sam Isus Hrist (Efescima 2:20)

Božji zakon, spisi proroka i apostola su temelj prave religije

Tako je u stvari pisana tradicija nastala da bi poništila laži koje su usmeno širili lažni vjernici. Sveto Pismo Novog Saveza nastalo je da bi se spriječilo širenje neistina o Bogu, Isusu Hristu i spasenju.

Međutim, neke crkve tvrde da su njihovi viši sveštenici obdareni istim moćima kao i apostoli. Tako po njima samo sveštenici mogu da tumače Bibliju. Na primjer: Matej je tumačio proroka Isaiju, pa onda sveštenik može da tumači šta su apostoli i proroci pisali, dok obični vjernici to ne mogu. Po njima, tumačenje Svetog Pisma povjereno je samo sveštenstvu. Ovi stavovi su očigledno u suprotnosti sa već navedenim citatima. Ni Matej niti ijedan hrišćanin nisu polagali zahtjeve za sveštenečkom službom i zvanjima, prosto zato što se pod Novim Savezom sva tipska služba ispunjava u Hristu! Reformacija je nastala upravo kao odbacivanje onoga što su sveštenici izmijenili u učenju apostola i proroka, i povratak učenju Isusa Hrista objavljenom preko proroka i apostola. Pavle je izrekao prokletstvo nad onima koji uče drugačije. Vjernici u Bereji bili su plemenitiji od vjernika u Solunu jer

su primili riječ svim srcem i svaki dan istraživali po Pismu da li je to tako (Djela 17:10,11). Dakle, obični vjernici (a ne nikakvi sveštenici) istraživali su šta je istina u Svetom Pismu, i pisac Djela apostolskih tvrdi da je to donijelo pozitivne promjene u njihovom karakteru.

Kanon

Novosavezni spisi su bili poznati još u prvom vijeku. U 2. vijeku kanon je manje više, već bio definisan, već se znalo koje će knjige ući u kanon. U 3. vijeku spisi se ponovo preispituju, da bi u 4. vijeku bio konačno definisan. Hrišćani su pod vođstvom Svetog Duha uvrstili u kanon knjige koje su očigledno nastale kao Božja objava, a ostale su kao apokrifne¹ odbacili.

Radi toga što su rane hrišćanske vođe odredili koje knjige spadaju u kanon, crkve koje tvrde da su naslednici apostola smatraju da je crkva iznad Svetog Pisma, jer su vjerske vođe odredili šta je Sveto Pismo a šta nije.

Riječ kanon znači mjerilo, mjera. Kanon je nastao da bi na osnovu njega, to jest Svetog Pisma, moglo da se mjeri da li su drugi spisi nadahnuti od Boga. Određivanjem kanona, rana hrišćanska zajednica je ograničila i sebe da neće učiti ništa što je suprotno Božjoj objavi - kanonu - Svetom Pismu. Kanon je stvoren da bi se spriječile jeresi, pa makar jeresi dolazile i od samih duhovnih vođa. Svako ko za sebe kaže da ima vlast koju ima samo Bog, time je odbacio Boga i pobunio se protiv Božje vlasti.

Postavlja se pitanje da li je Bog odredio kroz hrišćansku zajednicu šta je kanon, ili su to duhovne vođe sami odredili? Naravno, zajednica je radila onako kako ju je vodio Bog, što znači da je ona ispod Božjeg autoriteta, a Božja volja je do danas zapisana u Svetom Pismu da bi

¹ Apokrifi su knjige koje su nazivima i sadržajem nalik biblijskoj tematici, ali nisu uvrštene u kanon Svetog Pisma zbog očigledne bogonenadahnutosti ili lažnog autorstva. Riječ „apokrif“ doslovno znači „skriven“.

nam služila kao kanon, mjerilo istinitosti. Svemoćni Bog ne bi dopustio da Njegova istina zavisi od ljudi, ma koliko se ti ljudi predstavljali religiozni.

Istorijski spisi u Bibliji sadrže puno izvještaja o otpadu sveštenstva, jer Bog ne prisiljava sveštenike da mu služe na ispravan način. I sveštenici su, baš kao i svi ostali u Božjoj službi, imali slobodnu volju da izaberu da li će da poslušaju Boga ili će postupati po svom nahođenju i sugestijama sila tame.

Čak i kroz prvosveštenike koji su otpali od Boga, Bog je progovarao da bi objavio svoju istinu. Kajafa je u namjeri da osudi Hrista na smrt rekao: „Ništa vi ne znate i ne shvatate da je bolje za vas da jedan čovjek umre za narod, nego da cio narod strada. Ali to nije rekao sam od sebe. Pošto je te godine bio prvosveštenik, prorokovao je da Isus treba da umre za narod, i ne samo za narod nego i za to da Božju djecu koja su rasijana sakupi u jedno. Tako su se tog dana dogovorili da ga ubiju.“ (Jovan 11:49-53) Dakle, rukopoloženi sveštenik koji je detaljno i uredno vršio tradicionalne obrede, htio je da ubije Onog koji je dao te obrede da ukazuju na Spasitelja. *Ipak, Bog je u datom momentu govorio i kroz ovog bezbožnog sveštenika, jer Božja istina ne zavisi od ljudi. Ovaj izvještaj, kao i slučaj proroka Balama, zapisan u 4. Mojsijevoj 22-24. glava, pomažu nam da shvatimo kako je Bog kontrolisao definisanje kanona Novog Saveza, čak i u uslovima kad je institucija koja se danas naziva crkvom postavljala temelje religijskom otpadu.*

Drugi i podjednako važan faktor u određivanju kanona spisa Novog Saveza je njihova usaglašenost sa kanonom Starog Saveza. Hristovim rođenjem, životom, smrću i vaskrsenjem, Božji savez sa ljudima je ratifikovan ili obnovljen (vidi Jeremija 31:31-33) i zato se naziva Novi Savez, jer više nije zasnovan na krvlju životinja, već na Hristovoj krvi. Drugim riječima, spisi Novog Saveza samo su dalji slijed postojećeg Božjeg otkrivenja, a ne skup spisa novog i različitog otkrivenja. Istinski vjernici ne prave podjele niti proklamuju drugačija

Božja mjerila i uslove spasenja za različita vremenska razdoblja ili grupacije ljudi, već spise Starog i Novog Saveza smatraju autentičnim i podjednako važnim Božjim otkrivenjem za čovjeka, koji se mogu ispravno razumjeti samo kao cjelina. Tim načelom, uz Božje vođstvo u prosuđivanju, sigurno su se vodili i kompilatori kanona Novog Saveza u prvim vijekovima hrišćanske ere. Ako su i ljudski autoritet pisaca uzimali u obzir, nije im bilo teško da prepoznaju šta je validno.

Nije važno da li se nama sviđa ili ne sviđa onaj ko govori o Bogu, nego da li je to što on govori u skladu sa onim što je Bog objavio u Svetom Pismu. „Zar narod ne treba da se obraća svom Bogu? Zar da se mrtvima obraća umjesto živima? K zakonu i svjedočanstvu! Ako ne govore prema ovoj riječi, to je zato što nema svjetlosti u njima.“ Isaija 8:19,20

To što je Bog upotrijebio crkvene predstavnike da se na saboru ozvaniči kanon, mjerilo istine, ne znači da crkva ima vlast da taj kanon mijenja, ili da mu dodaje druge knjige suprotnog sadržaja. Koliko su ljudi nepouzdana kao kriterijum istine, vidi se iz dva sabora koja su se bavila pitanjem ikona. Na saboru u Hereji 10. februara 754. godine, 333 episkopa je odlučilo da se obožavanje slika suproti nauci Svetog Pisma, što se jasno vidi iz stihova Jovan 4:24; 1:15; 20:29; 5. Mojsijeva 5:8,9; Rimljanima 1:23; 10:17; 2. Korinćanima 5:7 i sl. Već 787. godine, na saboru u Nikeji ukinuti su zaključci iz 754. godine, i uspostavljen je kult ikona. Dakle, odluke sabora su promjenljive i diskutabilne, jer im kriterijum nije uvijek Božja istina, nego ljudski interesi.

Šta da radimo kad naiđemo na suprotnosti između Biblije i ostale pisane tradicije? Katolička crkva otvoreno kaže da im je kriterijum istine Sveti Magisterij (skup sveštenika), tradicija, pa tek onda Sveto Pismo. Na primjer, dan odmora koji je propisan u 4. Božjoj zapovijesti. Sve crkve se slažu da je Bog za dan odmora odredio sedmi dan, subotu. Ali pošto je Isus vaskrsao u nedjelju, neke crkve smatraju da treba svetkovati nedjelju a ne subotu. Ako u tradiciji tražimo odgovor, naći ćemo da su prvi vjernici posle Hristovog vaznesenja svetkovali

subotu, da su kasnije svetkovali i subotu i nedjelju, a onda samo nedjelju. Ako pretražimo cijelu Bibliju, vidjećemo da se nedjelja nigdje ne spominje kao sedmični dan koji treba svetkovati. Isus je zapovijedio da čak i posle Njegovog vaskrsenja Božji narod svetkuje subotu, time što je rekao: „Molite se da vaše bježanje ne bude u zimu ili u Subotu.“ (Matej 24:20) Treba se moliti Bogu, da kad dođe progonstvo pred Hristov drugi dolazak, ne bude bježanje u zimu – jer su uslovi za preživljavanje teški, ni u subotu – jer po zakonu treba da se odmaramo tog dana, da se posebno posvetimo Bogu i primimo blagoslov. Kome, dakle, vjerovati: Bogu ili ljudima? Bibliji ili tradiciji?

Čak i kad se drže ispravne tradicije koje je Bog dao, čovjek često iskrivljuje smisao simboličkih obreda. Ljudi drže obrede da bi „otplatili“ svoje grijeh, umjesto da u simbolici vide sliku spasenja koje im je Bog dao u Isusu Hristu.

Rukopoloženje

Posle izlivanja Svetog Duha na apostole, Sveti Duh se simbolički prenosio rukopoloženjem, čime su ljudi koji su se pokajali i obraćali Bogu dobijali darove Duha, kako bi efikasno propovijedali o spasenju kroz žrtvu Isusa Hrista. Darovi Duha su na primjer: da neko bude apostol, ili prorok, učitelj, čudotvorac, da iscjeljuje, da pomaže, upravlja, ali i da mudro govori, da je vjeran, da razlikuje duhove, da govori jezike (1. Kor. 12:4-11; 28-31). Naravno Božji Duh nije ograničen da djeluje samo kroz onoga koji je rukopoložen. Bog je svemoćan, i može da djeluje na koji god način On izabere.

Neki teolozi tvrde da je u njihovoj crkvi rukopoloženje vršeno kontinuirano do današnjih dana, pa je to pokazatelj da su oni prava crkva. Pitanje je: da li posle rukopoloženja vjernik može da griješi, i da otpadne od Boga? Vjera u Boga je zasnovana na slobodnoj volji, pa su tako neki vjernici u apostolskoj crkvi učili jeresi i griješili. Griješio je

čak i apostol Petar (Galatima 2:12) koga smatraju prvim čovjekom apostolske zajednice. Bog je u Bibliji realno opisao ljude kao slabe i nepouz dane. Jedino je Bog dostojan potpunog povjerenja. Hrišćanska zajednica koju čine pogrešivi ljudi je u pravu onoliko koliko uči ono što Bog, koji je uvijek u pravu, govori preko Svetog Pisma.

Mjerilo po kojem ćemo da odredimo ko su pravi hrišćani nije kontinuitet rukopoloženja od apostola do danas, nego ko danas ima učene Isusa Hrista, i ko živi tako.

Rukopoloženje nije magijski čin koji ljudima daje vlast da mogu da se uče stvari suprotne Božjem učenju objavljenom u Bibliji, ili da krše Božje zapovijesti. Rukopoloženi vjernik je time obavezniji da se drži Božje istine i Božjih zapovijesti, *ali Bog rukopoloženjem nije zarobio njegovu slobodnu volju da ne može da griješi.*

Na primjer, sinovi prvosveštenika Ilija koji su bili pomazani za sveštenučku službu, otpali su od Boga, pa su potkradali narod koji je dolazio na bogoslužjenje. Bog je poslao proroka da Iliju prenese poruku, da iako je rekao da će Aronovi potomci da budu sveštenici, neće biti tako nego će bezbožni sveštenici da budu odbačeni, „jer one ću poštovati koji mene poštuju, a koji mene preziru biće prezreni.“ 1. Samuelova 2:27-30 I zaista, Bog je postavio za sveštenika vjernog Samuela koji nije bio Levit, ni Aronov potomak, a odbacio nevjerne sveštenike. Time je Bog pokazao da kriterijum po kojem On postavlja ljude sebi u službu nije obred rukopoloženja, jer su i Ilijevi sinovi bili rukopoloženi, pa su ipak odbačeni zbog grijeha, nego poslušnost Bogu.

Mnoge crkve pojavile su se tek u 18-om i 19-om vijeku, ali je njihovo učenje približnije učenju Isusa Hrista i apostola nego što je učene crkava koje navodno imaju kontinuitet rukopoloženja. Rukopoloženje je simbolički obred, i ako neko ko ne poštuje Boga bude rukopoložen, takav čovjek sigurno neće dobiti darove Svetog Duha.

Nije potrebno da neko bude rukopoložen (da se nad njim izvrši simbolički obred) da bi čitao Sveto Pismo i propovijedao drugima. Do-

voljno je da se pokori uticaju Božjeg Duha, i da živi pod Božjim vođstvom (da izvršava suštinu, smisao Božjih uputa, a ne da drži spoljašnju formu). Jevrejski sveštenici su imali potpuno očuvanu tradiciju rukopoloženja sveštenika za službu, ali su ipak osudili Hrista na smrt, iako je On autor obreda za rukopoloženje ili pomazanje. To znači da simbolički obredi, ako se vrše bez stvarnog predanja Bogu, nemaju vrijednosti.

Jovan Krstitelj je krstio Isusa Hrista. Jovanov otac je bio sveštenik, pa je po Mojsijevom zakonu i Jovan kao najstariji sin trebalo da naslijedi sveštenučku službu. Međutim, Jovan se nije učio u hramu, nije bio rukopoložen od drugih sveštenika, nije ni služio u hramu, a ipak je Isus za njega rekao da je najveći. Jovana je učio Sveti Duh u pustinji, i pozvao ga u za ljude neobičnu službu tačno u tridesetoj godini kad su sveštenici počinjali da služe u hramu. Iako Jovan Krstitelj nije rukopoložen od ljudi, jasno je da je bio dovoljan Božji poziv da bi njegova služba imala vrijednost.

Odnos između Boga i vjernika je u zavisnosti od poslušnosti i povjerenja vjernika, a ne od obreda. Zato je ta veza uslovna i promenljiva.

Bogosluženje

Ako uporedimo bogosluženje apostola i bogosluženje crkava koje tvrde da imaju kontinuitet rukopoloženja, vidjećemo bitne razlike. Apostoli su išli u hram i sinagoge i sa uvjerenjem propovijedali da su oni svjedoci Hristovog učenja, Njegove smrti i vaskrsenja. Posle njihovih govora ljudi su bili ukoreni za grijeh, pokajali su se i obraćali se Bogu. Da li naslednici apostola mogu da budu oni koji vrše obrede u kojima narod koji dođe na bogosluženje ne može da prepozna Hristovo učenje? Zašto danas kaditi kandilom kad kađenje simbolički predstavlja Hristove zasluge koje Hristos iznosi pred Boga zajedno sa našim molitvama, da bi molitve nas grešnih ljudi mogle očišćene od grijeha da izađu pred našeg Svetog Nebeskog Oca? Zar nije bolje reći

ljudima da se mole Bogu u Hristovo ime, jer Hristove zasluge očišćavaju naše molitve?

Vršenje simboličkih obreda (čak i obreda koje je Bog naredio) nema nikakvu vrijednost ako ljudi ne odluče da se pokore Bogu, što se vrlo jasno vidi iz prakse. Za Božić se, prema novinskim izvještajima, pred najvećom crkvom skupi čak oko 500.000 ljudi. Ljudi prisustvuju obrednoj službi koju ne razumiju, odu kući neukoreni za grijeh, nepokajani i neobraćeni Bogu, i nastave da psuju Boga. To je potpuno suprotno od efekta propovijedanja apostola. Posle govora apostola u crkvi, ljudi su se kajali za učinjene grijeh, molili su se Bogu da im oprosti, i odlučivali da promijene svoj život, da žive po Božjoj volji.

Osim toga, vršenje simboličke službe je starosavezni prikaz Božjeg plana spasenja čovjeka. U Novom Savezu ispunjavaju se simbolički obredi u stvarnosti. Pashalno jagnje je Hrist na krstu, na praznik Beskvasnih hljebova Hrist je bio bez „kvasca“ koji simboliše grijeh, na Praznik prvina koji uvijek pada u nedjelju, prvi dan sedmice, Hrist je vaskrsao, na Pedeseticu se izlio svoj Sveti Duh na vjerne hrišćane, itd. Neki simbolički obredi postoje i pod Novim Savezom, ali je Bog uvijek stavljao naglasak na poslušnost i povjerenje u Njega, a ne na spoljašnju religioznost u obredima.

Prvosveštenik

Tako je i prvosveštenik predstavljao Isusa Hrista koji će pred Bogom biti naš branilac, Otkupitelj. Danas kada Hristos stvarno posreduje pred Ocem, nije potrebno da se to prikazuje u ceremonijama. Prvosveštenik je predlika Hrista samo dok vrši simboličke obrede koje je Bog propisao. Čim bi prvosveštenik uradio na svoju ruku nešto što Bog nije propisao, to bi bio otpad od Boga, a ne nova tradicija. Nije teško zaključiti da Bog nije ovlastio, ustanovio niti opunomoćio bilo kakav sveštenečki red i sveštenečku službu pod Novim Savezom.

Neki tvrde da je apostol Petar kamen na kojem je sazidana crkva,

na osnovu teksta Matej 16:13-19. Navodno je Petar bio prvi čovjek crkve, a tu svoju navodnu neograničenu vlast prenio je i na svoje naslednike. Međutim, u cijelom ovom tekstu se postavlja pitanje: ko je Isus? Petar ispravno kaže: „Ti si Hrist (Mesija, Pomazanik), sin Boga živoga.“ I Isus odgovarajući reče mu: blago tebi Simone, sine Jonin! Jer tijelo i krv nisu tebi to javili, nego Otac moj koji je na nebesima. A i ja tebi kažem: ti si Petar, i na ovoj stijeni sazidaću svoju Zajednicu pozvanih, i vrata hada neće je nadvladati.“ Kako je Petar razumio ovu rečenicu? Posle Isusovog vaznesenja sam Petar tvrdi da Isus nije mislio da je Petar ugaoni kamen, nego je mislio na sebe (Djela 4:8, 10-12). Isto je ponovio u 1. Petrovoj 2:4-8. Isus je sam izjavio da je on taj kamen (Matej 21:42-44). U Starom Savezu Jahve je označen kao KA-HAL - stijena spasenja. Kada apostoli nazivaju Isusa stijenom, oni zapravo aludiraju na ovaj starosavezni izraz. Apostoli, koji su bili Jevreji i koji su znali za ovo, ne bi nikada pristali da Petra nazovu stijenom. I zaista, ni na jednom mjestu, nijedan od apostola nije napisao da je Petar stijena. U 1. Korinćanima 10:4 nalazimo odgovor ko je „petra“: „a stijena (kahal) je bila Hristos.“

U Novom Jerusalimu u kojem je sam Bog duhovni hram sjedinjen sa pozvanima (Otkrivenje 21:22), kamen temeljac simbolički ne čini samo apostol Petar, nego svih 12 apostola (Otkrivenje 21:14).

Ni ostali apostoli nisu onu Hristovu rečenicu upućenu Petru shvatili kao uzdizanje Petra iznad ostalih apostola. Da su mislili da je Isus proglasio Petra prvim čovjekom hrišćanske zajednice, ne bi se posle Pashalne večere prepirali ko je među njima najveći (Luka 22:24). Osim toga, Petar se tri puta odrekao Hrista, a jednom ga je apostol Pavle ukorio da se ponaša dvolično (Galatima 2:11-14), i to posle Hristovog obraćanja Petru kao kamenu i posle izlivanja Svetog Duha na Petra.

Petar jeste bio jedan od apostola preko koga je Bog činio velike stvari, ali nije nepogrešivi autoritet čiji sud bi se izjednačio sa Božjim kao što neke crkve tvrde, da bi svoje sadašnje vođe stavili kao autoritete ravne Božjem glasu.

Petru je Isus dao „ključeve Carstva nebeskog pa sve što svežeš na zemlji, biće svezano na nebu, i sve što razriješiš na zemlji, biće razriješeno na nebu.“ (Matej 16:19) Međutim, Isus je isto to rekao i ostalim apostolima (Matej 18:18)! Isto tako su fariseji kao lažni vjernici „zatvarali carstvo nebesko od ljudi“ (Matej 23:13). Šta su ključevi koji otvaraju ili zatvaraju carstvo nebesko? „Teško vama, poznavaoци Zakona, jer ste uzeli ključ znanja. Sami niste ušli, a one koji bi htjeli da uđu sprečavate!“ (Luka 11:52) Bog je ljudima povjerio riječi istine. Trebalo je da ljudi objavljuju istinu drugima, i tako ih pozivaju da izaberu Boga i zakone Božjeg carstva. Ključevi nebeskog carstva su Hristove riječi, istine o spasenju čovjeka koje svako od nas može da izabere ili odbaci. Ključevi nebeskog carstva nisu neograničena vlast koju bi Bog dao jednom čovjeku da po svom nahođenju prima ili odbacuje ljude, da kažnjava ili spasava. To su zloupotrebe koje pokazuju koji duh vodi tog čovjeka, Božji Duh milosti i pravde, ili despotski duh sila tame.

Pozvani od Boga objavljuju kako neko može da se spase ili propadne, ali nemaju moć da nekoga spasu ili unište.

Nigdje u Novom Savezu apostoli nisu koristili autoritet koji bi bio apsolutan, nego su govorili o načinu spasenja. Zajednica pozvanih ne smije da zavisi od čovjeka, niti čovjek smije da vlada zajednicom. „Zato se ne uzdajte u zemaljskog čovjeka kome je dah u nozdrvama, jer šta je on da biste računali na njega?“ Isaija 2:22

Zaključak

Bog je preko proroka Osije vrlo direktno objasnio ko može da bude Božji narod, a ko ne može: „Moj narod izgibe, jer nema znanja. Pošto si ti odbacio znanje, ja ću odbaciti tebe da mi više ne služiš kao sveštenik. I pošto ti zaboravljaš zakon svog Boga, ja ću zaboraviti tvoje sinove.“ Osija 4:6 Dakle, mjerilo da li smo Božji narod nije koliko dugo držimo obrede koje ne razumijemo, nego da li prihvatamo znanje

koje nam je Bog svima dao i da li živimo po tim otkrivenjima.

„A rod je duhovni ljubav, radost, mir, trpljenje, dobrota, milost, vjera, krotost, uzdržanje.“ Duhovan čovjek koji slijedi Boga imaće ove osobine. Čovjek koji samo govori o Bogu a mrzi, svađa se, agresivan je, nema milosti i nije krotak, takav čovjek nema ni veru u Boga. Vjera u Boga podrazumijeva ne samo da vjerujemo da Bog postoji, nego da imamo povjerenje u Boga i da budemo vjerni Bogu.

Ako želimo da poslušamo Boga, budimo otvoreni da čujemo Njegov glas koji nam govori iz Svetog Pisma koje je nama upućeno. Bog može da govori preko ljudi, ali budimo oprezni. Dobro ispitajmo da li je poruka zaista od Boga ili od čovjeka. Nemojte da se oslonite na svoja osjećanja, nego upotrijebite razum koji nam je Bog dao i provucite to kroz filter Njegove Riječi da razlučite istinu od laži.

Mnogi danas čim vide da čitate ili citirate Bibliju pomisle da ste „sektaš“. Čitati Bibliju i vjerovati u Božju istinu je izvorna vjera svih koji će naslijediti spasenje, vjera koju nam je Bog ostavio. Biblija je mjerilo na osnovu kojeg možete da odredite koliko su bilo koja vjerovanja istinita. Ako se učenje ma kojeg ljudskog autoriteta ili crkve razlikuje od istine koju je Bog objavio u Svetom Pismu, jasno je koga treba poslušati. Bez obzira da li su to „crkveni oci“ ili savremeni „jevanđelisti“. „Neka se Bog pokaže da je istinit, a svaki čovjek da je lažov.“ (Rimljanima 3:4)

Institut za religijska istraživanja
www.religija.me